

Miha Remec:

DAN III.

Po zunanji bleščavi komaj kaj vidim. Pozdravim obris tašče na kuhinjskih vratih. Zatohel vonj po kuhi in hrani se meša z neko nedoločeno smrajno starega pohištva, vlažnih krp ter naftalina in sivke. Tašča z nezadržno vneto shranjuje stare krpe, papir, polivinilaste vrečke in vsakršno drugo šaro, ki jo nalaga po vseh koncih stanovanja. Počasi se oči privajajo temoti in zaznajo predmete v kuhinji in taščo, ki z ihto prelaga lonce s pomivalnega korita na polico.

»Lonci! Prekleti lonci!«

Treščila je ponev na tla in jo brcnila pod mizo. Zmeraj naredi to tako, da se človek zdrzne: včasih iz ljubelega miru, drugič na koncu vreščavega samogovora ali pa kje na sredi — vedno pa poskrbi, da zleti posoda na tla nepričakovno in vselej je to tudi najslabša, obrabljena posoda, ki je že tako ali tako namenjena smetnjaku. Carjevič pokuka iz sobe in se spet previdno odplazi.

»Umazani, smrdljivi lonci! Veš, kaj pomeni, vse življenje preždeti sama med lonci? Kot ura, kot kakšen stroj za kuho od jutra do večera: pridejo, pojedjo in gredo, ostanejo pa umazani lonci. Gredo in nekaj doživijo, jaz pa nič, čisto nič. Mislite, da sem iz železa, mislite, da ne bi rada šla na sprehod v Tivoli ali pa k Sori, da bi se malo spočila in ohladila, ko se ves dan pražim ob tem prekletem štedilniku. Sinova imata avto, dva zeta imata avto — pa nič. Nihče se ne spomni na staro mater, nihče ne pride in ne reče: kako si kaj, bi šla z nami na lepše? Pa vedno kam greste. Kje ste bili danes?«

»S Carjevičem sva bila na Sori.«

»No, vidiš. Kam pa je šla Majdka?«

»Pri frizerju je.«

»Tako se živi, ja; hčere že znajo. Tudi mene kliče frizer, le poglej te štrene, pa misliš, da utegnem? O, one znajo in se lepotičijo in nekaj imajo od življenja. Jaz pa nisem nič užila.«

»Morda ste le kaj.«

»Ne draži me, zakaj me vsi samo dražite? Kaj sem doživela, mi povej, ko so bili vseskozi samo porodi in lonci, njega pa sploh ni bilo blizu in se je oziral po drugih; hvala bogu, da je pustil svoje kosti v taborišču, ker drugače bi šlo tako naprej. Misliš, da sem kaj imela pri njem? Saj sploh ne veš, kakšno je bilo moje življenje.«

Slišal sem že. Vsakokrat slišim celo zgodbo: porodi in lonci — res ni bilo lepo in nič nisi doživela, nanagloma ti je naredil otroka in potem si nosila ta bremena in jih spravljala na svet, bilo jih je pet, šest in splavi, res ti ni bilo lahko, ampak kaj zdaj pomaga, ne vem, kaj bi lahko zdaj kdo pomagal, če je bilo tako nelepo, brezupno in ponesrečeno.

»Nič lepega nisem užila pri možu, samo strah pred novim bremenom, ker mi je samo otroke de-

lal. Zdaj vidim, da ženske nekaj imajo od tega, imajo tiste tablete in z moškim uživajo in si privoščijo vse mogoče. Vidim na televiziji in v filmih in tudi berem, kako je to zdaj; sploh nisem vedela, kako je s temi rečmi in kaj sem vse zamudila in ti prekleti lonci — čeprav imam že odrasle otroke, ki vsi služijo in bi mi lahko kaj nudili. Kaj praviš, bi mi lahko ali ne? Zakaj molčiš?«

»Ne vem, kaj naj rečem.«

»Ne veš? Ne vidiš, da mi ničesar ne nudite, tudi trohice ne, še pogovarjati se nihče noče z menoj, nihče me ne posluša in potem se še čudite, da včasih govorim sama s seboj in da tulim v lonce. Hu! prekleti! hu! — slišiš, kako odmeva? — prekletjeki mutasti!«

Njen tulež v velikanski lonec votlo odmeva po kuhinji — Carjevič spet kuka, kaj se dogaja — tašča včasih počne to tudi sama: rjove v lonce in preklinja življenje in vse nas druge, ki po njenem brezmejno uživamo to življenje. Najbrž se ji zdi, da kar venomer drhtimo v nasladi in da se kopamo v uživanstvu.

»Vidiš, tako se pogovarjam, ko me noče nihče drug slišati, ker kar gledate v tla in čimprej zgignete iz te kuhinje in se ne zmenite več zame.«

»Saj smo vam kupili televizor.«

»Kaj pa je to takega, televizor? Saj ga tudi rabim, ko nikamor pod milim nebom ne grem. Mi boš zdaj očital televizor?«

»Ne očitam. Povedati hočem, da se tu in tam vseeno zmenimo za vas.«

»Nikdar. Niti toliko, kolikor je črnega za nohtom. Me kdaj kam peljete? Si me mogoče peljal v bar, kot si obljubil? Rada bi videla, kaj se tam sploh dela, ko slišim, da so ženske čisto nage pred dedci; rada bi videla in bi plačala iz svojega.«

Res sem obljubil, čeprav se tega bojim: začela bo med programom govoriti na ves glas in se sploh ne bo zavedala, da to ne gre, popila bo kozarec preveč in bo hotela plesati in bo razlagala vsem ljudem svoje tegobno življenje, tako kot ga razlaga prodajavkam v trgovini in branjevkam na trgu, pa mesarju, ki ji v tolažbo odreže lepši konec junetine. Nekega dne bom moral tudi to opraviti. Majda pravi: kar pelji jo, mene ne bo zraven.

»Zagotovo vas bom peljal. Ob prvi priložnosti.«

»To ne bo nikoli. Sram te je z mano v bar, čeprav bi se lepo oblekla, ne misli, da nimam nobene prazne obleke. Vidiš, to me boli: pri svojih letih še nikdar nisem videla pravega bara in kaj se tam dela in še marsikaj drugega nisem videla in lahko bi mi otroci in zetje vsaj enkrat omogočili počitnice in kupili letalsko vozovnico, ker bi se pred smrtjo rada peljala tudi po zraku; ko vse to vidim in berem, sama pa nisem prav nič doživela.

Le povej jim to, mene tako ne poslušajo več, ti me vsaj malo poslušaj. Moje življenje je bilo en sam samcat črn dan: prva vojna, pa druga vojna in življenje z njim — še v grobu mu ne odpustim, tega tudi grob ne zabriše — en sam vojskin čas, le poslušaj, Matija, kaj je bilo moje življenje.»

Ne morem več in nekako se moram izmuzniti: če tiho odidem, me morda sploh ne bo opazila; že večkrat sem se tako odtihotal in govorila je kar naprej zidovom in loncem o svojem življenju, ker ni vedela, da me ni več v kuhinji in ji je morda že sploh vseeno, če kdo posluša ali ne, samo da lahko pripoveduje zgodbo svojega neizživetega življenja. Tisto noč, ko je Majda tako težko rodila Carjeviča, sem prišel k njej in rekel: Majda je skoraj umrla na porodu — ona pa je začela takoj pripovedovati tegobe svojih porodov in ni niti vprašala, kako je z njeno hčerjo, ampak je kar naprej govorila svoje, tako kot pripoveduje zdaj in sploh ne pomisli, da tudi meni danes ni lahko. Tisti beg po pesku, ki se vdira — živ pesek je bil in nikogar ni bilo in potem sesutje vsega — tako je, kot da nisem tega nocoj sanjal — v podplate se mi je vtisnil občutek pogrezajočega, sipkega in vročega peska in drobovje si je zapomnilo neznošen občutek, ko se je Majda ljubila s tujcem in ko me ni hotel nihče več slišati — tudi mene ne — popolna gluhoti sveta.

»Zakaj ti vse to pripovedujem, ko me niti poslušajš ne? Med seboj najbrž govorite, da je mati trčena, da se ji pač meša, meni pa je tako pri srcu, da bi ubijala, kar ubila bi nekoga! Vojne manjka, da bi se kaj zganilo, da bi počilo!«

»Ne želite si vojne. Vam nista bili dve dovolj?«

»V zadnji vojni sem nekaj bila, nekaj sem pomenila: skrbela sem za ljubljanske ilegalce, fantje so se prihajali skrivati k meni in so govorili z menoj, poslušali so me in so razumeli, kakšno je bilo moje življenje. Mati Smolnikova, po vojni bo vse drugače — so me tolažili in pravili, kako se bodo ljudje razumeli in kako bodo vsi enaki — meni pa so zdaj ostali samo lonci in nihče ne govori z menoj in nihče me nikamor ne pelje. Je kaj čudnega, če si želim vojne?«

Ne maram o vojni. Potem pride. Tako kot zadnjič, ko sva z Majdo sedela na Goldonijevem trgu v Trstu. Opravila sva nakupe in vsa utrujena sedela pod pisanimi sončniki in pila kavo in po sinjem nebesu nad Trstom sta se zarisali tanki beli črti — izpuhi dveh letal, ki sta leteli zelo visoko; tesno mi je — je rekla Majda — spominja me na vojno; tudi mene je spominjalo: nebo prepreženo z belimi sledmi kot lectovo srce, zamolklo drhtenje ozračja ob bobnenju iskrecih se letečih trdnjav in liberatorjev, med katerimi so švigali lockheedi z dvojnimi trupom, in mi spodaj, pričakujoč, da se bo zdaj zdaj ta leteča truma začela obračati in da bo odvrгла na železniško križišče v Pragerskem preproge bomb in napalm zažigavke — natrijev palmitat zdaj požiga v Vietnamu — in dež staniolskih laskov je deževal na travnike in potem so začeli lockheedi strmoglavljati kot jastrebi in flak je zabevskal v nebo — znamenje, da se bo začel pekel — ne, nikoli več ne želim tega. Pri Upimu in v Standi prodajajo majice z napisom: nočemo

delati vojne, hočemo delati ljubezen — pa vendar, če se ljudje preveč parijo, pride vojna in to je začaran krog: če delaš ljubezen, delaš vojno. Morda pilule. Samo kdaj bodo začele jemati Kitajke pilule zoper spočetje? Dogolasci nočejo vojne, pa niso doživeli preproge bomb in napalm zažigavk, ne naskoka na bunker, pa nasvidenje v Trstu; ali človek res lahko noče nečesa, česar niti ne pozna? Nočem, nočem niti slišati, niti videti — poznam vse to in zapiram televizor, ko mi vsak večer kažejo vietnamsko vojno — vsega tega je bilo preveč in najhuje je, ko sploh nič ne moreš. Lahko se sicer iz protesta zažgeš ali pa pišeš gesla: JOHN-SON NA VISLICE in LSD NOT LBJ, in kaj pomaga? Pisali smo in kričali: DAJTE NAM PUŠKE — GREMO V TRST! pa hodimo zdaj tja po blago s torbami, in čeprav je bolje s torbami kot s puškami, tudi torbe niso vse. In tako nič ne moreš, kot mravljinca v mravljišču si, ki ga lahko vsak hip razkoplje ali zažge okrutni paglavec.

»Vojne si vendar ne morete zares želeli.«

»Pa si. Rada bi spet postala kdo, ne kuhar in pomivalnik, in lepega dne bom res koga ubila.«

Vse zaman. Govoriti bi moral z njo, kot govori Majda in svak in svakinje: ja, mama — ne, mama. Izmuzniti se. Samo prej povedati, da ji puščam Carjeviča v varstvo čez noč. In spet bo dvignila krik.

»Mudi se mi. Pripeljal sem vam sina. Če ga vzamete čez noč.«

»A tako. Zato si prišel. Gresta spet na lepše?«

»Povabljeni sva k Rekarjevem.«

»Spet se boste lepo imeli in boste jedli in pili in plesali. Še nikoli me niste peljali na kakšno domačo zabavo.«

»Prav dolgočasne so.«

»Mora že biti lepo, če hodite.«

Zdaj ji stisniti pettisočak. Morda bo pomagalo in bom lahko v miru odšel. Molim bankovec.

»Za trud, ker večkrat varujete Carjeviča. Vzemite.«

»Ni mi treba dajati denarja! Briga me denar! Vsi skupaj mi tiščite denar kot kakšni dekli. Denar nič ne odtehta. Tako! Vidiš! Ne maram vašega denarja!«

Mečka bankovec. Vrže ga na tla in jezno tepta po njem, čeprav toliko previdno, da ga zares ne poškoduje.

»Kje naj ga porabim, ko nimam nobene družbe, vi pa uživate in vam je vseeno, kako je z mano! Tudi ti. Požvižgam se na denar! Prekleti vsi skupaj! Kar pojdi, poberi se, da te ne bom več gledala in ti sploh ni treba več hoditi blizu in me dražiti! Dolgočasne zabave — ti bom že dala! Vsi lažete in me dražite: mama, saj ni nič zunaj — kakor da ne bi videla, kako gredo družine čez nedeljo na sprehod in posedijo v gostilni in se lepo imajo.«

Tiho zapiram vrata in še v veži odmeva njen rezki glas, k sreči je Carjevič na to navajen, tudi skozi odprto kuhinjsko okno slišim vse znova: moje življenje... ničesar doživela... nikamor šla... lonci... porodi...

Nadeti sončna očala, svetloba slepi, s pločnika še vedno žehti pripeka. Sonce se nagiba k Rožniku. Pred Figovcem migotajo pisani senčniki, godba

milice se zbira na ploščadi: spet bo nabijala do večera. Pisane obleke frfotajo po pločnikih, napolnile mladenke v minicah razkazujejo svoja zagorela stegna in žvečijo žvečke in ližejo sladoled — mika me, ampak v vročih dneh je to zagotovljena angina, pa še želodec si pokvariš. Rad bi imel tako oranžno mikico iz frotirja; smešno, nosi jo brhek mladenič, ne morem si vendar privoščiti oranžne mikice, Majda bi se mi krohotala.

Vrvež pred Figovcem: vse mize zasedene in ljudje se oddeajo s pivom in kokto in ledenimi sokovi — pivo v velikih, orosenih vrčih — že ves čas me žeja, ampak pred Figovcem ni praznega prostora in tudi pred Evropo ne. Gruča se pretaka po ploščadi sem in tja, ljudje žuborijo okrog mene kot neka tuja tvar, tako je, kakor bi me pokrival steklen zvon, čudno, nekaj nevidnega me že ves dan obdaja in ločuje od vsega tega vrveža in mrmeža; zaletavajo se vame, pa vendar ni nobenega stika z njimi, moje znajdenje odpoveduje — kam sploh grem? Kam hočem? Še uro imam časa do zmenka z Majdo.

Pošta. Nakazati telefonsko naročnino, poravnati prometno kazen.

Črpalka. Menjati vsaj olje, brez nadrobnega servisa in mazanja.

Krojač. Že zdavnaj bi moral na pomerjanje obleke, saj je še zimska obleka in Majda me je že nehala opominjati na te opravke.

Žeja. Popiti kje vrč hladnega piva.

Vsega ni možno opraviti v tem času. Olje. Olje je nujno. Ampak na črpalki onstran parka stojijo tomobili v nepretrgani vrsti in zmeraj dotekajo novi; tujci nalivajo bencin in še za dneva bodo s tem bencinom pri morju — vozili bodo po jadranski cesti, skozi kraj, kjer prebiva Ana, kako blizu je pravzaprav Ana — samo enkrat naliješ bencin na Župančičevi cesti — in kako daleč je. Odloči se in si lahko takoj pri njej.

Ana, dober večer. Ves dan sem mislil nate.

In si prišel. Kako je kaj?

Ni dobro. Pregarajo me hude sanje. Utrujen sem in ne najdem se več.

Odpočij si. Lahko veslava na morje. Kmalu bo vžšla luna.

Rad bi položil glavo v tvoje naročje.

Položil jo boš.

Rad bi zaspal pri tebi.

Lahko boš tudi zaspal pri meni. Saj si kot otrok.

Utrujen in preganjan. Samo tebe še imam.

Bodi brez skrbi. Najino rada te imam. Nekoliko noro...

Ne sestavljati. Neumni so ti dvogovori. Ni možen pogovor z Ano brez Ane. Ne bi odgovarjala tako in to je pogovarjanje s samim seboj.

Črpalka — črtano. Preveč čakanja. Opravim zvečer. Pošta — črtano. Gotovo velika gneča. Opravim jutri. Krojač — črtano. Menda se je sploh preselil. Odložim. Žeja — to ostane.

Lahko bi v kiosku pred Figovcem kupil Izbor, gotovo je v njem kakšen dražljiv spis. Kot zadnjič tisto o čutnih oglasih v ameriških časnikih: mlada, privlačna zakonca iščeta znanstvo z drugim parom brez predsodkov zaradi intimnega uživanja... zaželeni slika in spis posebnih želja. In

podobno. Rad bi vedel, kakšne posebne želje imajo. Morda kaj tistega, kar je na opolzkih fotografijah, ki jih je zadnjič pokazal Borut. Četverna orgija. Zanimivo bi bilo dobiti tak spis. Paritvene sestave in zblojena početja. Spisek zaželenih užikov. V glavi se porodi marsikaj, čeprav človek vsega tega ne počne. Nekateri morda. Nekateri morda res ne sestavljajo v mislih možnosti, ampak delajo, kar jim godi.

Vse bolj sestavljam. Sestavim vse, kar hočem in kakor hočem; tudi te spolne zadeve.

Mladenka, ki hodi pred mano, je komaj kaj oblečena. Njena zaobljena zadnjica se pregiba in stresa in vzbuja slutnjo trepetu mišic in prepon, slutnjo telesa, ki je nabito s silo in bi najbrž začelo kmalu odgovarjati na snubljenje.

Lahko sestavim: pripeljal sem jo domov. Moji poljubi drsijo po njenem zagorelem tilniku, po zaobljenih ramenih in pod pazduho — ne brije se — zadruga polzi in razgalja hrbet — ne nosi nedrčka nagnem jo in položim na nizko klubska mizo — nikoli si ne upam predlagati Majdi ljubljenja na tej mizi — na mizi jo imam kot na oltarju in na kolenih drsam okrog nje: kako rosna mladenka, še dehti po deklici, čudovit, omamen vonj deklic, kot vonj ciklame v popku, kot vonj mladega sira, še neizrazit, pa vendar že določen in samosvoj.

Je že kdo poljubil brstiča tvojih prsi, draga?

Ne, prosim ne.

Pa to tvoje materino znamenje, je?

Ne, nikar.

Gotovo je pri njej slišati še potoček, ne slap, bolj me privlači potoček: tudi tu je še vse v brstju, popkovno listje oklepa cvet, ves sočen in žamest.

To ne gre na ulici, lahko opazijo. Nehati. To sestavljanje je pogubno, ker v tej igri nastopam kot režiser, igravec in občinstvo.

Hoja za dekletom me je pripeljala v Nazorjevo ulico. Zginila je, najbrž je zavila v kakšno trgovino. Vsa sreča, ker drugače bi morda še nadaljeval. Sicer pa tudi pri tem sestavljanju ne pridem do konca sestavljenke. Ko je predstava na višku, ustavim izmišljevanje. Imel sem nečiste misli, govoril sem nespodobne besede. Kaj še? je vpraševal kaplan v spovednici — si delal kaj nečistega? Ne — sem v strahu šepetal in blagroval temo v cerkvi, ker je zakrivala mojo rdečico — če Bog vse vidi in vse ve, zakaj bi moral pripovedovati še kaplanu? Se nisi po nepotrebnem dotikal svojega uda? je šepetal izza rešetke in oblivala me je zona in tresla so se mi kolena — le kako je to vedel? Ne, nisem. Si se dotikal udov pri drugih dečkih? Ne. Si se nemara dotikal deklic? Ne, ne, sem šepetal. Če lažeš, imaš smrten greh, in če s smrtnim grehom umreš, si zapisan peklu. Za nespodobne besede in nečiste misli je odveza, nečista dejanja pa so smrtni greh. Kaplanov glas je prihajal iz spovednice in sapa mu je zaudarjala po česnu in spovednica po črvivem lesu in kadilu — deset očenašev za nespodobne besede, petnajst zdravmarij za nečiste misli. Bog vse vidi, Bog vse ve, greh se delati ne sme.

Nečista dejanja. Dotikanje: sam in z drugimi dečki, prvo športno tekmovanje za kozolcem, kdo bo prej; nikoli nisem bil prvi, vselej so me prehite-

li. In nekega dne je neki fantalin pripeljal s seboj dekllico; z zanimanjem je gledala naše tekmovanje, do konca si je vse ogledala, kako to delamo, in mi smo gledali njo — potem nas je zatožila. Srobotna šiba je tleskala po otečenih dlaneh — si bil zraven ali ne? je sikal kaplan; ne, ne — in neznosno je žgalo, kakor da s šibo polaga živo žerjavico v dlani. Potem so nečiste, s smrtnim grehom onesnažene dlani otopele — ne, nisem bil zraven! Ne zapusti nobeden ga v tej sili — naučite se Krst pri Savici na izust, malo nas je in bodimo ponosni na Krst, dajmo: Valjahun, sin Kajtimara boj krvavi že dolgo bije za krščansko vero — pravi palček je bil profesor slovenščine, palček z zlatimi naočniki in srebrno sivimi lasmi in temeljito nas je naučil Krst, posamično in v zboru; če si znal Krst, si pri njem naredil slovenščino.

Žeja. Upam, da imajo v Smrekarjevem hramu ohlajeno pivo. Najprej odtočiti. Pri mladenki prej je gotovo še potoček, ki se prebija po ozki strugi, in če bi se upal vprašati, bi ga najbrž želel okusiti — nečiste misli so odvečljive, dejanja ne — hinavščina; najbrž bi, ne slap, potoček bi. Limonin olupki v skalnični školjki. Oster smrad amoniaka. Scavci na levi in desni se odcejajo v vedno daljših presledkih in na koncu otrešajo ude. Izprazniti mehur, kolikor se da.

»O, koga vidim. Že ves čas gledam, če si res ti.«

Nekdo me ogovarja. Zapira si hlačni razporek in se mi uglajeno smehlja. Naglo se spomniti imena, saj je znan obraz: te zbegane sive oči, v grimaso ukrivljene ustnice in piškavo zobovje — seveda, Bruno: počena nosilna stena v stolpnici B 17, pozabljena stranišča v načrtu, splošno zgražanje, tisk, graja v skupščini, nato Polje. Kaže, da so ga izpustili.

»Zdravo, Bruno. Že lep čas te nisem videl.«

»Nisi mogel. Zdravil sem se, uničene živce sem imel. Saj veš, da so mi podtaknili tisto zoprno zadevo s stolpnico.«

»Vem.«

»Preganjali so me, ker sem bil sposoben in ker se nisem strinjal s podvozi. Bali so se zdrave pa: meti. To, kar so naredili z Ljubljano, je zgodovinska sramota.«

»Saj. Boš kaj popil?«

»Prosim. Dvojni konjak, če smem prositi. Poleti pijem samo žgane pijače, to je edino zdravilo zoper žejo.«

»Kako kaj žena in otroci?«

»Nimam več žene. Ločila se je med mojo boleznijo. Otrok sploh ne smem videti. Tudi njo so moji nasprotniki omrežili in spravili na svojo stran. Sploh veš, kakšno svinjarijo mi je zakuhal? Seveda ne veš. Res sem bil živčen, ampak nisem bil nor, Matija, ti menda veš, da nisem nor. Skupaj sva študirala.«

»Prepričan sem, da nisi.«

»Ta pošast pa je nekega večera poklicala reševavce, češ, da kričim zmedene besede in da sem nasilen, pa sem ji samo hotel dopovedati, da so mi škandal s stolpnico podtaknili in da me hočejo onemogočiti, ker se me bojijo. Samo nekoliko bolj glasen sem bil. Mirno, ne da bi trenila, je lagala

reševavcem, da se me boji, ker hočem ubiti njo in otroke. Pomisli, kaj si je izmislila. Ko sem to slišal, sem res podivjal, zadaviti sem jo hotel in seveda sem se znašel v Polju pod mrežo kot žival.«

»Zelo neprijetno. Veliko pivo in dvojni konjak, gospodična.«

»Ženska je kača, Matija. Rad sem jo imel, res sem jo imel rad in garal sem noči in noči, da bi prišel do denarja. Zaradi nje. Vse bi ji dal. Vse bi imela. Nisem pa kriv, če se mi ni posrečilo, če sem imel toliko nasprotnikov.«

Upam, da se bo kmalu opil. Potem bo prosil denar naposodo in lahko bom izginil. Morda ne bo prišel niti do čiščenja Blejskega jezera in projekta slana voda—sladka voda.

»Taka je ženska: ko si na tleh, te pomečka kot nadležen mrčes. Prav z užitkom te dotolče in pokonča. To je naredila. Ker res te lahko dotolče samo tisti človek, ki ga imaš rad, drugi te ne morejo. Zdržal bi, če bi mi stala ob strani. Pa me je dotolkla. Na zdravje, Matija. Tebe sem imel vedno rad. Nisi se vpletal v gonjo zoper mene. Si še vedno na zavodu za novi trg?«

»Še.«

»Slišal sem, da vas ukinjajo.«

»Na pol.«

»Vidiš, vaših načrtovavcev pa ne bodo vtaknili v norišnico, čeprav so tiste stolpnice norost. Čista norost je zidati nebotične zgradbe nad ravnijo gradu in to na netrdnih tleh, na robu Barja. To sem takoj v začetku povedal in napisal. Poslal sem v Delo in Naše razglede, pa mi niso objavili; ni dokumentirano, so rekli. Moj projekt za očiščenje Blejskega jezera in projekt slana voda—sladka voda pa so lahko nedokumentirano proglasili za norost.«

»Na zdravje. Delaš zdaj kaj novega?«

»Vse zaman. Vsak projekt mi zavrnejo, ker nisem v njihovi bratovščini. Ne morem blizu. Razen tega bi se izkazalo, da nisem nor, če bi kaj sprejeli, in prišla bi na dan vsa svinjarija, ki so mi jo skuhal. Zdaj imam izdelan načrt za ureditev javnega prometa v Ljubljani. Imaš svinčnik? Prometna viba. Podzemeljska železnica, polžasto zavita v središče mesta, postaje se zgoščujejo ob središču in se razmikajo v predmestju. V najkrajšem času dosegljive vse točke v mestu. Se ti zdi to noro?«

»Ne, zelo zanimivo je, čeprav mi ni popolnoma jasno križanje in obračanje.«

»Nobenega križanja, nobenega obračanja. Predor bi imel dve nadstropji: v enem bi potekal promet k središču viba, po drugem iz središča. Vse sem preračunal. S postaje v središču bi odpeljala sestava vsakih šestdeset sekund, če bi uvedli deset sestav. Imaš svinčnik? Moral bi narisati. Vzemimo deset sestav in sto postaj. Prva sestava bi vozila do stote, končne postaje in od tam nazaj; druga sestava bi vozila do devetdesete postaje in nazaj, tretja do osemdesete in nazaj — ti je razumljivo? Deseta sestava bi vozila samo do desete postaje in nazaj in bi potem v središču čakala na prihod prve sestave. In ko bi v spodnjem predoru odpeljala prva sestava iz središča, bi v zgornjem pripeljala zadnja sestava. To je nenehno, k središču zgoščujoč se promet. Kaj res nimaš svinčnika? Zamisel se mi je porodila ob spiralnih meglicah v vesolju in

mislim, da je to fantastičen projekt, popolnoma izviran.«

Kristus, nor je. Skoraj bi nasedel in začel misliti o tem projektu, ki ima gotovo neko usodno napako, če bi ga začel resno preračunavati. Kakor njegova stolpnica, kjer je počila nosilna stena in kjer je enostavno pozabil stranišča. Tudi če bi se res vse ujemale pri tem fantastičnem načrtu, bi bili potniki fantastično zmedeni. Ne, ne smem se pustiti zapeljati, norci imajo neko pošastno moč, da znajo obsesti poslušavca — k vragu viba in deset sestav.

»Kaj praviš? Projekt sem delal med zdravljenjem. Zdravniki so bili navdušeni: v Polje bi namreč pripeljala sestava vsakih dvajset minut. Razen tega bi glavni usmerjevalec pospešil promet ob konicah. Če hočeš, ti prinesem projekt.«

»Ne vem, če bi utegnil pregledati.«

»Obdelati moram še neke malenkosti. Nujno bi potreboval računalnik, pa me seveda nikjer ne pustijo blizu. Vem, da mi bodo projekt zavrnil, ampak ne bom odstopil. Če ne bo šlo drugače, se odpravim v tujino.«

»Mnogi gredo.«

»Morda je Ljubljana res premajhna za tak projekt. London. New York. Desettisoč postaj in tisoč sestav. To bi bil pravi utrip. Sicer pa bi moja prometna viba naredila revolucijo v urbanizaciji in zidavi mesta. Mislim, da je zgrešeno najprej zidati mesta in potem urejati javni promet. Viba naravnost terja ustrezno zidavo: spiralna razporeditev stanovanjskih in poslovnih poslopij, ki so postavljena okrog postaj. Vesolje v malem. Mi naročiš še dvojni konjak? Brez denarja sem in brez službe. Ampak pokazal jim bom. Tudi njej. Veš, s kom se zdaj goni? Z Žnabljem, mojim nekdanjim direktorjem, ki mi je podtaknil tisto svinjarijo s stolpnico. Vidiš, ženska gre z zmagovavcem, gre z močnejšim; zato ne pričakuj zanesljivosti pri ženski, v njej je kurbirski gon, ki pride slej ko prej na dan.«

»Grdo te je razočarala.«

»Pokazal ji bom. Če v tujini uspem s prometno vibo, bom vsem pokazal, kaj sem. Matija, če se mi bo posrečilo, te bom poklical. Saj v tej prekleti Ljubljani ni mogoče dihati. Kamor stopim, šušljajo in ogovarjajo. Nobene možnosti ni in ne moreš se uveljaviti, ker ti zamerijo vsako resno delo. Veš, imam naravnost domotožje po tujini. Hoditi po ulici, kjer te nihče ne pozna in biti prost. Res bom odšel.«

Vsi nekam hočejo in tudi odhajajo. Vedno me stisne pri srcu občutek bednega ostajanja, kadar odhajajo znanci v tujino. Nobenih korenin več nimamo. Moje matere ne bi nič na svetu spravilo iz njene vasi.

»Matija, ne bodi hud, ampak prosil bi te za majhno posojilo.«

Dolgo je trajalo.

»Koliko?«

»Tisočaka, počakaj, če moreš, bi nujno potreboval dva.«

Nikoli več jih ne bom videl. Če bi Majda to zvedela, bi poslušal goro očitkov, ker dajem denar zmedenemu pijancu, ki ga bo takoj pognal po grlu. Ampak drugače se ga ne znebim. In to za danes

in lep čas naprej. Zadnjič si je sposodil pri meni denar pred letom.

»Hvala, vrnil bom. Ne bom ti tega pozabil. Res si še človek. Mislim, da so tudi tebe zaklali in onemogočili.«

»Zdaj se mi pa mudi, Bruno.«

»Malo bom še ostal. Nocoj bom pil. Včasih se moram opiti, da sploh zdržim. Poglej si, kaj naredi ženska z moškim: razvalina sem. Čisto na psu. Ne zaupaj nobeni ženski na tem svetu. Ne želim ti, da bi prišel na moje. Moraš se ograditi pred ženskami in se zavarovati. Drugače te pogubijo.«

»Bruno, poslavljam se.«

»Drži se. Že nekaj časa bi te rad vprašal: si srečen z Majdo?«

»Ne morem se pritožiti.«

»Oprosti, ampak kadar se napijem, imam čudne prebliske: naenkrat mi neka misel prevrta možgansko skorjo in nekaj se mi razsvetli. Morda je to moja bolezen. Ta hip mi je bilo kristalno jasno, da te bo žena uničila.«

»Pojdi no. Nima zveze. Pozdravljen.«

»Včasih se tudi zmotim. Srečno, Matija.«

Kako je mogel izvrtati? Menda se to zmedenec včasih posreči, kakor neka jasnovidnost ali kaj. In njegova prometna viba! Uprta misel, ki je tako močna, da človeka zapelje. Ima me, da bi začel računati, ker nekje slutim strašansko pomoto in je to s sestavami, ki vozijo na vedno krajše razdalje, nemogoča zmeda. Izravnati vibo v premico. Tako je lažje. Namesto sestav krogle, ki se valijo ena za drugo in zastajajo vedno bližje. Hudiča, nekaj je na tem. Če je središče mesta najbolj naseljeno in če naseljenost pojema na obrobju, potem viba uravnava enakomerni pretok na to in ono stran. Ne, ne bom se pustil obsesti od tega. Bruno je za hip prevrtal stekleni zvon, ki me že ves dan obdaja, smuknil je vanj s prometno vibo in z grenkobnim občutjem domotožja po begu.

Miklošičeva cesta je zagozdena z avtomobili, ki so na poti k morju: prašni, obloženi s šotori, vesli in vso drugo počitniško kramo. Francoska žaba vleče za seboj bivališče na kolesih. Za nemškim oplom se maje velikanski motorni čoln. Ves dan vozijo skozi mesto. Tudi ustavljajo se: klepetave Francozinje v pisanih majah, v pretesnih kratkih hlačah in z velikanskimi sončniki. Bevskavi Nemci, ki se obnašajo kot na vojaškem pohodu in preverjajo svojo pot z zemljevidi in vprašujejo, kje so cenena gostišča. Vse gre. Tu in tam kakšen Belgijec, kakšen Anglež in Šved. Pa Poljaki in Čehi s svojimi škodami in trabanti, ki jih vozijo tako počasi, da so ponavadi cokla kolone.

Bledolična nuna mahedra pred Unionom med kratkokrilimi dekleti in fanti v kavbojkah. Črnc kupuje limonov sladoled na vogalu frančiškanske cerkve. S sladoledarjem, ki je očitno Šiptar, se z lahkoto sporazumevata z rokami in grimasami. Kako je postal svet majhen in kako so vsi povsod in nikjer.

Avtomobili kar naprej vozijo mimo. Slamniki, ribolovske puške in plavuti v prtljažnikih. Utrujen, pa vendar vozijo naprej k svojemu šotorišču, svojemu zalivu, svoji skalnati ploščadi ob morju. Srečni, ker lahko gredo. Hvar ponoči — kakor

Betlehem iz jasic, k so za Božič brlele pod stari, črvivim razpelom — palme in jadrnice in čolni in stare ribiške barkače v zalivu; električne orgle in kitare odmevajo z Galešnika, nekdanjega zatočišča kužnih bolnikov, bogataška jahta pod panamsko zastavo, vonj morja, polna luna nad Paklenimi otoki. Vselej občutim Ano, kadar me obsede hrepenenje po morju. Tudi zdaj. In tudi pozneje, tam. Lansko poletje sva se sončila z Majdo na skalni polici ob zalivu in nenadoma sem videl Ano na drugi strani: njeni lasje so bili, njena hoja — in izmišljati sem si začel, kako je res tam čez, neuresničljivo tam čez in vendar možno tam in nemara sploh uresničljivo tam čez.

Še vedno je vroče; ostajam v tem kotlu, nobenega izhoda ni. Pivo v želodcu se je segrelo in se mi ogabno spahuje. Pročelje frančiškanske cerkve žari v popoldanski sončni bleščavi: AVE, GRATIA PLENA! V cerkvi je gotovo hlad in še precej časa imam.

Nisem se zmotil. Hlad. Vonj po kamenju, kadilu, starem lesu in ljudeh. Ne vidim. Sneti sončne naočnike in nadeti običajne. Tako. Vsak korak spremlja presunljivo škripanje desak, ki so jih položili na kamnita tla. Prisiljen hoditi kar se da previdno, saj vsak škrip odmeva visoko pod poslikane oboke in se odbija v glavno cerkveno ladjo. Starke, ki molijo v klopih, se ozirajo. Obstoim. Hlad, mir, mrčnost. Pribežališče grešnikov, zatočišče preganjenih, hram miru in molitve. Koliko vročih želja in priprošenj k vsevišnjosti je zgneteno pod temi oboki: okna z barvastimi stekli žarijo, na stropu se rišejo čudne, temačne in zabrisane podobe na zidu, splet mišic in vihrajočih, nagubanih oblačil, vse nejasno prepleteno kot molitve rodov, ki so se sem zatekali v svoji stiski.

Lahko bi poskusil moliti: Bog, odvzemi mi to bolešno hrepenenje po ne vem čem, reši me samote, reši zvona, ki me obdaja, reši me tega dneva današnjega in daj mi Ano, prosim te, daj mi človeka, ki ga bom lahko imel rad in bom lahko govoril z njim, človeka mi daj, ker ga potrebujem bolj kot kruh vsakdanji, in reši me tesnobe, ne zapusti me samega s fiatom in obodinom in z vsemi temi čudnimi stvarmi, ki jih ne morem razumeti, ker potrebujejo nenehoma olje, bencin in snaženje ter ne vedo ničesar o ljubezni.

Ne zaleže. Ne znam več moliti. V mladosti sem pokleknil pred lesene, grobo izrezljane svetnike v vaški cerkvi in molil, če je mati zbolela, če je kravo napenjala ali če je oče preveč pil, molil sem in mi je odleglo. Takrat sem najbrž še znal. Zdaj ne več. Moja molitev je zadela ob gluhi, poslikani cerkveni obok in tam ostala. Nobenega olajšanja. Boleče hrepenenje je še tu in tesnoba je tu in to čudno, nemirno počutje — danes se je vse nakopičilo in pritisnilo name. Kam bi se obrnil?

Dekle s košatimi, zlatastimi lasmi stoji za stebrom pred mano. Svetlo rožasto minico nosi. Kaj jo je prineslo sem? Približati se ji s strani. Počasi, da me ne izda škripanje desak. Zdaj vidim njen obraz: strmi v Marijino podobo na osrednjem oltarju in njene debele, čutne ustnice se premikajo v molitvi. Čudno: lahko si jo zamislim med razposajenimi gosti na domači zabavi, med poslušavci koncerta

električnih kitar in tuležev, lahko si jo zamišljam, kako pleše najbolj divji šejk in madison — s tem mračnim cerkvenim prostorom pa se sploh ne sklada in je tu prisotna kot tujek. Vendar njene ustnice, ki so bolj ustvarjene za poljube kot molitev, žebrajo vročo priprošnjo k oltarju. Starke meljejo kot samodeji, dekle pa menda moli zares. Rad bi znal tako moliti, morda bi se mi potem ta polagoma razpadajoči svet spet sestavil, morda, če bi znal — srečno dekle, ker lahko še veruješ in moliš.

Ogovoril bi jo. Rekel bi: gospodična, ne znam več moliti. Ne sestavljam, ogovori zares! Počakaj, ko bo šla iz cerkve in jo zunaj ogovori. Čemu bi se bal dekleta, ki zna moliti — krščanska ljubezen: ljubi svojega bližnjega kot samega sebe, in to ona gotovo ve in ne bo ugriznila, ne bo zakričala na pomoč, ne bo konec sveta, če jo zunaj počakam in ji rečem: prosim, molite kdaj zame. Obrnil se bom k njej, če se ne znam več k Bogu, in morda mi bo odgovoril skozi njo in po njej, ker ona zna moliti.

Priklek, še poklon temačni podobi Marije in zdaj odhaja. Njena hoja je zibava, vabljliva — škrt, škrip, škrap — škripavo deskovje prepeva pod njenimi drobnimi koraki. Za njo: prehiteti in počakati pred cerkvenimi vrati. Ustavila se je še pred kropilnikom pod korom. Zadnji poklek: kako lahko je to v minici in stegna se še bolj razgalijo, rob krila se skoraj sreča z robom hlačk. Prekrižala se je. Hitro, da jo še prestrežem.

Hrup pred Tromostovjem, sonce ščemi — v kateri žep sem vtaknil naočnike? — srce pa razbija v grlu: čudno, kako se bojim ogovoriti človeka. Morda je res nesmiselno, da se razburjam, ko mi sploh ni treba tega — lahko grem in je ne ogovorim. Glas se mi bo tresel. Tu je. Hitro se zdaj odloči. Stopila je iz cerkve in tudi njo je zaslepila svetloba; okna na Kresiji žarijo kot zlato rdeče ognjene grmade, stekla avtomobilov, ki vozijo čez most, mečejo zajčke po cerkvenem pročelju — AVE, GRATIA PLENA! — dekle mežika in viha svoj že tako privihnjeni topi nasek — moram jo ogovoriti, vsaj nekaj izpeljati, ne samo sestavljati in si izmišljovati. Odpri že gobec, reva!

»Gospodična, ne zamerite, ker vas ogovarjam. Ampak prošnjo imam.«

»Ja? Prosim?«

»Opazoval sem vas, v cerkvi.«

»In?«

»Mislim, da znate moliti. Meni se ne posreči. Ne znam več.«

»Saj je čisto preprosto, gospod: gotovo še znate očenaš: potem poveste vse, kar vam leži na duši in na koncu spet očenaš.«

»Pa vendar ne znam moliti tako kot vi. Zato imam prošnjo: molite kdaj zame.«

»Molim za vse ljudi, gospod. Celo za Twiggy, ki je tako suha in se bojim, da bo kmalu umrla. Se tudi vam zdi presuha?«

»Nekoliko res. Tudi zdravniki so tega mnenja.«

»Brala sem, da so zdravniki proti taki modi. Pa je tako srčkana kot kakšen deček. Molila bom za vas, če sami res ne znate. Zdaj se mi pa mudi v Tivoli na minigolf in moram kar precej tja, ker me čaka klapa.«

»Ne bom vas več zadrževal. Hvala.«

»Saj ni za kaj: ko bom molila za vse ljudi in za Twiggy in za Kennedyja, ki je bil tako lep predsednik in so ga tako grdo upihnili, pa za svojega dragega Belmonda, veste, čisto sem trčena nanj, ko bom molila za vse, ki jih imam rada, bom še rekla: in za tistega gospoda, ki ne zna moliti. Nekaj vas grdo žre, kaj?«

»Bo že menda res. Še enkrat hvala. Morda bo pomagalo.«

»Škodilo gotovo ne bo. Zdaj pa se mi res vražje mudi. Zbogom.«

Oddrobila je po stopnišču in njena košata pričeska poplesuje med glavami navzgor po Čopovi ulici — šlo je, nič hudega ni bilo — ljubi svojega bližnjega kot samega sebe: to je učil kaplan, ki je vihtel šibo, ker smo ljubili sami sebe za kozolcem; smešno sami sebe: nekoliko otožno, brezciljno in neokusno — lepo bi bilo, če bi res veljalo: ljubi svojega bližnjega kot samega sebe in bi rekel svetlo rožasti minici:

Tvoj bližnji sem.

Seveda si.

Rečeno je, da me moraš ljubiti tako kot samo sebe. Moja roka je tvoja roka, moja usta so tvoja usta, koža bližnjega je tvoja koža. Daj mi torej moje roko, moja usta mi daj, daj mi moje vse in združiva se in ljubiva.

To je vendar greh.

Ne, to se pravi ljubiti bližnjega kot samega sebe.

Potem vzemi to mojo tvojo roko in mi daj to tvojo mojo roko.

In pojdiva kam, da mi izročiš še vse drugo tvoje moje in jaz tebi vse moje tvoje.

Pa res ne bo greh?

Ne, to bo krščanska ljubezen. Bližnja sva.

O tem nekoč z doktorjem Brodnikom. Če počno to tudi drugi? Če tudi drugi sestavljajo in izmišljajo pogovore, ali je kaj z mano narobe, da to kar naprej počnem.

Lep nauk: ljubiti svojega bližnjega kot samega sebe. Ali pa še bolj. Rad bi imel rad Ano bolj kot sebe. Ampak kako bolj? Kje je meja za bolj rad. Umreti za nekoga, je to imeti bolj rad? Saj potem ni nič več, kar bi lahko imel bolj ali manj rad. Smrt izravnava in vse zniči.

Raje o različnih. Raje o Veri, s katero se želim nocoj mečkati, brez bolj ali manj rad, sploh brez imeti rad.

Krpan je za las zdrsnil mimo. Oplazil me je zrak, ki ga je izrinil. Čopova je prava tesen in mimogrede si lahko povožen ali pa vsaj zbit. Pod kolesi avtobusa pregibnika bi bil konec: štirikrat povožen, zmaličen na asfaltu. Nobenih želja več, nobene hrepenenja, doseženo vse in nič. Morda to slej ko prej tako samo pride. Misleči prašek strmoglavljen v prah in prah se nabira. Ta moja roka bo gnila — odmisli — čudno, da rastejo lasje in nohti še nekaj časa naprej, kar enostavno preživijo zavest, vest in mišljenje in rastejo naprej ti šaljivci lasje in nohti, in ko vse zgine, ostanejo kosti — odmisli, odmisli.

Kimajoči psiček v renaultu. Razpasli so se ti kimajoči psički v avtomobilih. Bedasta lutka. Med vožnjo kima in daje videz živega bitja. Zakaj si

ljudje želimo neživo živo? Kot tiste lutke deklet, o katerih je pisalo v Teteju: napihneš jih in so tvoje družabnice; lahko jih oblačiš, objemaš, plešeš z njimi in sploh počneš z njimi karkoli si poželiš. Zagotovljen občutek prave kože, pravi lasje, vse izdelano pristno do slednjih podrobnosti po telesu kakšne znane igravke. Ni pisalo, če lahko tudi spiš z njimi. Je to bolesta želja, imeti nekaj popolnoma v lasti? To gre tako daleč, da tudi ubijejo, čeprav se lutke in mrliča sploh ne moreš polastiti. Morda pomeni ljubiti bližnjega bolj kot samega sebe to, da ga niti za trohico nočeš imeti v lasti.

Opravil bi lahko vsaj s pošto in nakazal denar. Drugače mi bo to obležalo na grbi še jutri in bo večalo kopico opravil, ki me čakajo. Ampak pri vplačilnem okencu se še vedno tarejo ljudje. Ne morem danes. Najraje ne bi nikoli. Najraje bi ubežal vsem opravilom in pravilom in kotlu, v katerem sem del variva — kdo ve, kaj se bo iz vsega tega skuhalo — celo dan se bo danes obesil, sam dan ne prenese več dneva.

Avtomobilske vrste zastajajo pred semafori pri pošti. Zavora cvilijo. Potem spet hrupno pospešujejo, kadar se prižge zelena. Nekateri bodo še nocoj skočili v morje. Po ubijajoči vožnji, po pripeki in prahu zvrneš nekaj kozarcev vugave ali dalmatinske črnine in zabredeš v morje.

Kje si, Ana?

Tu.

Ne vidim te.

Plavam ven.

Še vedno te ne vidim. Zgubil te bom. Ana, oglašaj se. Prosim.

Ne morem. Plavam.

Prosim, oglašaj se.

Ja.

Oglašaj se mi, da bom vedel, kje si.

Tu sem. Se bojiš zame?

Nočem te izgubiti, Ana. Ne vem, kaj bi brez tebe.

Ne boš me izgubil. Oglašala se bom. Tu sem. Plavaj k meni.

Ne najdem se. Nimam očal.

Tu sem. Če stegneš roko, se me lahko dotakneš.

Krpan je zagostil križišče. Pregibniki komaj zmagujejo ozke ljubljanske ulice. Brunova prometna viba: padajoče karte v rokah rokohitca: karta sestava. Seveda, tu je napaka. Za sestavo, ki bi se vračala s končne postaje v središče, bi ostajala praznina. Vedel, da mora biti neka napaka. Dobro vedel. V vsakem Brunovem projektu je tako prekanjeno skrita, kot bi jo namenoma nastavil v projekt. Prava umetnost jo je odkriti. Kakor pri stolpnici. Dokler ni počila nosivka. Če ni nor, potem se prekleto zabava.

Javna ura pred Namo nekoliko zaostaja. Še pol ure imam do zmenka z Majdo. Premalo, da bi šel do bencinske črpalke po olje. To bom moral jutri brez odloga.

VSE ZA VAŠE UDOBNE POČITNICE.

Modne lutke sedijo v bikinijih in mrežastih kopalnih na ležalnikih v pritličju. 13.580. Nekoliko preveč za košček črne mreže, ki ni niti posebno okusno sešita. Šotor. Dobro bi bilo kupiti šotor za dva. Induplati Jarše. Ne grajajo jih in ne hvalijo.

To je navadno dobro blago. 43.200. Precej. Ampak razpneš ga kjerkoli.

PREDEN ODRINETE NA MORJE, SI OGLEDJTE NAŠE TRETJE NADSTROPJE.

Ogledati si ga moram tako ali tako. Zračni blazini puščata. In še vse drugo, ne morem se vsega spomniti. Narediti bo treba seznam potrebščin. Tudi Majda ga bo naredila. Piz-Buin. Preizkušen na Himalaji: namaži tanko plast, ki varuje pred ultravijoličnimi žarki.

»Dežurni električar premičnih stopnic naj se zglesi v tretji etaži. Voznik fiata LJ stosedemdeset sedemindvajset naj umakne svoj voz izpred tovornega dvigala.«

Glas iz zvočnika odmeva s stropa med hrupno množico nakupovavcev in votle besede se napihujejo v ušesnih odprtinah, prebijajo bobnič in kot milni mehurčki pokajo v možganih.

»Kupce opozarjamo na veliko izbiro zračnih blazin in ležalnikov v tretjem nadstropju.«

Naj neha.

»Našli smo denarnico z manjšo vsoto denarja. Lastnik naj se oglasi v pisarni v drugi etaži. Ne pozabite: vse za počitnice najdete v tretjem nadstropju.«

Nama je pregreta kot pločevinasta škatla. Vonj mila, parfumov, šamponov in drugih lepotil. Piz-Buina ni več. Razprodan.

»Boste dobili Piz-Buin?«

»Naročeno, gospod.«

Ljudje se drenjajo ob prodajnih mizah in se potijo in kar naprej rinejo k premičnim stopnicam. Piz-Buin bo treba kupiti v Trstu. In še marsikaj drugega: treba bo narediti seznam za tržaške nakupe. Majda ve bolje, kaj se izplača kupiti tam in kaj tu. Preizkušen na Himalaji. Nekaj že mora biti na tem. Ne smejo napisati kar tako: preizkušen na Himalaji. Ali pa.

»Ne pozabite: vse za počitnice dobite v tretjem nadstropju.«

Dobro, saj že vem. Ne pripoveduj več. Vem, da je v tretjem nadstropju vse za počitnice. Ni treba kar naprej — kot nohti in lasje. In šel bom v klet, če že hočeš vedeti, ker je tam hlad in ni toliko ljudi. Če bi mi prišel v roke mikrofona, bi objavil: Kupci, pojdite se raje hladiti v kletne prostore.

Prijetno hladno. Sem nikoli ne posije sonce. Bleda neonske luči sevajo na hladilnike, štedilnike, pralne stroje, orodje, steklenino in električne potrebščine. Prodajalci se naslanjajo na stebre, ker samo nekaj ljudi hodi po ozkih prehodih med stroji. REX, CASTOR, AEG, EM, OBODIN, CANDY 230.000. Superavtomatičen. Petletna garancija. Program dopolnjen. Dopolnjujejo kar naprej in naš candy je že zastarel. Prišla bo na obisk Polona ali Otilija — o, Majda, bo rekla ta ali ona, ti imaš pa še candy starega tipa. Pa sem se komaj nekoliko sprijaznil s njim. Kadar začne delovati ožemalni spored in centrifuga podivja, ker perilo ni pravilno razporejeno in se ves stroj maje, zakričim: hop! in ga sunem z nogo, pa se takoj umiri.

»Ste že obiskali tretje nadstropje, kjer lahko nakupite vse za vaše počitnice?«

Tudi tu v kleti. Kurba ti je boštra! Privezal bi te in ti spustil na traku tvoj lastni glas, ki bi te vsako drugo minuto pošiljal v tretje nadstropje. Bi videla. Pes naj te povalja!

Prileže se dobra psotka. Škoda, da ne morem na glas.

Kupiti razdelilnik. Majda si ne more sušiti las in obenem poslušati gramofon. Sicer ne vem, kako lahko ob žužnanju sušilca sploh kaj sliši, ampak že večkrat mi je naročila, naj kupim razdelilnik.

»Prosim razdelilnik.«

»Navaden ali šuko?«

»Šuko.«

»Plačate pri blagajni. Hvala.«

Nekoliko zmanjšana kopica nujnih opravil. Razdelilnik kupljen. Da ne bo dejala, da na vse pozabljam. Prej jih ni bilo nikjer. Neka prepoved ali kaj. Kupiti je treba, ko kaj vidiš, ker drugače pride. Posebno dobro blago. In nenehoma bi moral vedeti, katero je dobro blago. Vse razglašajo za dobro in najbolje, potem pa vedi. Norišnica. Pa še različne cene. Ta infra sesalka je v prodajalni Iskre cenejša za tri tisočake. Prej sem jo gledal v izlozbi. Potem pa kaj kupuj. Obhoditi je treba vse trgovine in primerjati cene. Zapisati, ali pa obdržati v glavi: to je tu toliko, tam in tam toliko, se pravi, tu je najceneje — kupi takoj. Majda ima s tem veselje: vsa žari, kadar odkrije, da je kupila nekaj ceneje, kot to prodajajo druge.

»Zdaj je čas, da se opremite za počitnice. Vso opremo dobite v tretjem nadstropju.«

Nevzdržno. Tu v kletnih prostorih še posebej močno odmeva. Ali zadaviš razglaševavko ali pa jo mahneš v tretje nadstropje. Druge izbire skoraj ni.

POČITNIŠKA OPREMA — III. NADSTROPJE.
Puščica.

»Ste že bili v tretjem nadstropju? Tam dobite vse, kar potrebujete na počitnicah.«

Na stopnišču se ujemajo zvočniki iz kleti, pritličja in nadstropij. Zadel me je snop glasov, šinil skozi glavo in se razpočil v odmeve po vsej Nami. Grem! Samo nehaj. Grem v tretje nadstropje. Samo ne več.

V naši vasi smo imeli bobnarja, ki je razglašal. Prikazal se je na vaški poti in začel ropotati po bobnu iz pasje kože in ko so se ljudje zbrali, je pomenljivo potegnili iz žepa list papirja in bral z visokim, pojočim glasom, da je v okolici pasja steklina in je zato treba cepiti pesjad, da se je izgubila krava in da je treba plačati davke. Otroci smo tekali za njim in se vedno znova navduševali, ko so palice zaplesale po orumeneli koži.

Premične stopnice polzijo. Nekaj stopnic pred mano kaže kratkokrilo dekle svoje bele noge. Nekoliko prebele. Drugače privlačne: ozek gleženj, skladno okolenje in obetajoča stegna. Morda se bo kaj videlo, ko bo prestopila. Seveda. Bilo je kakor bliskavica. Bele hlačke nosi, zelo ozke. V naslednjem nadstropju bo morda pokazala kaj več. Ozira se. Rdeči, neurejeni lasje, pegav in top obraz — vse pokvarjeno, nezanimivo. Samo privlačne noge. Škoda, da se je ozrla. Njen prestop je res daljši in razkorak bolj širok. V modnih zvezkih, ki jih prinaša Majda, so skoraj vse razkazovavke mode razkoračene. Brez zadrege se smeh-

ljajo. Gledajo naravnost v vate in predreno ponujajo svoj razkorak: glej, ne tiščimo več skupaj kolen, to imamo, to je dostopno brez posebnih ceremonij. Tudi pri kopalnih oblekah. Poplava razkoračen.

Smrad po gumijastih in plastičnih izdelkih. Razvpito tretje nadstropje, kjer dobiš vse za počitnice. Pogledati zavoljo seznama, ki ga bo treba narediti. Nekaj dni pred počitnicami bo prava dirka, pa še kaj bova pozabila. Spomniš se kje pod Velebitom.

Gostilna »Bled«. Oštir prinaša ribe in hladno pijačo, ki jo hrani v votlini izvirka pod samo cesto. Po kosilu plavanje čez zaliv. Pozabila sem plavalno kapo, me nisi mogel spomniti, Mat? Slaba volja. Sami ovinki, od zaliva do zaliva. Dan se nagiba, prenočiti bo treba. Mat, poišči primerno šotorišče. Mat, Carjevič bo lulal. Ne želim si teh počitnic. Še več opravil in dolžnosti je. Carjevič dobi drisko. Majda mesečno čiščo. S čiščo pride glavobol, krči in bruhanje. Mat, pozabila sem vložke...

V skladovnice zložene napihnjene pisane žoge, čolnički in plavalni pasovi za otroke — Carjeviču je treba letos kupiti vsaj plavalni pas — pa blazine: rdeče, modre in rožaste; enojne in pregibne — boljše so pregibne, ker jih lahko uporabiš kot naslonjač. Potapljaške maske in plavuti, šotori, spalne vreče. Nujno bi rabila spalni vreči, če se bova ustavljala in spala v šotoriščih. Pa novo masko za potapljanje in gorilnik na bencin.

»Želite kaj, gospod?«

»Ne. Samo ogledujem.«

Zaripla prodajavka zлага na kup napihnjene blazine. Ubijajoče vroče je, pa še smrdi povrh. Čevlji. Ne smem pozabiti japonk, lanske sem sčefral na ostrih skalah. Seznam, drugače res ne bo šlo in bo preveč pozabljenega. Stakniti bo treba tudi denar, ker je vse prekleto drago. Kakšen postranski zaslužek, ker v zavodu nam bodo zdaj gotovo znižali plače. Vsi drugi delajo po strani. Da bi le bili ležaji v redu. Če so šli, me bo to uničilo in sem res čisto sam tega kriv. Saj, jutri to dokončno opravim.

»Gospod, lahko s čim postrežem?«

»Ne. Samo ogledujem si.«

»Pa kdaj drugič.«

»Ja, kdaj drugič.«

»No, že spet!«

Skladovnica blazin se je podrla. Nekdo je hotel izvleči blazino pri dnu in zdaj se blazine zvijajo in prekopicujejo po tleh, kakor da so žive. Kakor da se ljubijo. Saj se bodo — na njih. Na vseh teh blazinah se bodo parili pari pod šotori, ali v skritih skalnatih zajedah ob obali, ali v gozdčkih pinij, ali v avtomobilu. Najbrž me res razganja. Saj že celo večnost ni bilo in sploh ne vem, kaj misli Majda.

Ura! Šest in četrt. Kako sem mogel. Če je prišla točno, me že lep čas čaka. Hitro. Stopnice lezejo navzdol prekleto počasi in debeluh pred mano se sploh ne zgane. Jezna bo. Nocoj spet ne bo hotela.

Stoji pred Balo v senci in se nestrpno ozira naokrog. Polomil sem ga. Prav zares.

»Oprosti, Majda.«

»Kje vendar hodiš?«

»Zamotil sem se v Nami.«

»Res duhovito. Vedno mi delaš pridige, če čakaš le nekaj minut več. Pošastno vroče je bilo pri frizerju pod sušilcem in zbita sem, doma me še čaka kup dela, pa moram čakati kot neumna. Hvala lepa, Mat.«

»Res mi oprosti. Ne vem, kaj mi je bilo. Avtomobil imam v Beethovnovi.«

Molče gre z menoj. Zdaj bo molčala lep čas. Molk kot kaznen.

»Peljal sem Carjeviča k materi. Spet je imela svojo predstavo. Metala je posodo.«

Stiska ustnice in gleda nekam mimo mene. Pričeska ji pristaja. Oprani in načesljani lasje so kot kres na glavi. Pričeska za kresno noč.

»Lepo pričesko imaš. Pristaja ti.«

Vse zaman. Ne bo govorila. Kazen molka traja včasih ves dan. Fiat je k sreči že v senci, pa tudi huda pripeka je že mimo. Molče prisede in začne z nohtom strgati madež na usnjeni prevleki nadzorne plošče. Kakor da me grebe v živo meso. Užaljeno strmi v tisti madež in praska, praska.

Poženem z jezo. Nima pravice. Čeprav sem res kriv za zamudo, bi lahko razumela, da se to zgodi. Človek pač pozabi na uro.

»Kupil sem razdelilnik. Zdaj boš lahko poslušala gramofon in si sušila lase.«

Dobro, da molči. Drugače bi zdaj gotovo vprašala: kaj pa pošta? Kaj pa olje v motorju? Tako je vsaj mir. Naj kar praska. Tudi če nastane luknja v usnju. Bolje kot: Mat, ti namenoma uničuješ voz. Morda. Morda res nekoliko namenoma, ne da bi se zavedal. Gnjava me in se mu ne pustim. Ne bo me še fiat. Najnovejši avtomobili imajo zapečaten menjalnik in ohišje motorja. Menjava olja je odpisana. Tovarna zagotavlja delovanje stroja do generalnega popravila.

Na tem spačku je gotovo prah iz Dalmacije. Opečnato rdeč. Razpoznavna številka in oznaka države se sploh ne vidi. Ta prah je lahko pobral samo v Dalmaciji ali pa v Istri. Ziblje se pod podvoz kot kamela. Posrečen voz. Hotel sem ga imeti, pa je rekla, da ne bi nikoli sedla vanj, ker je grd in ker ga imajo samo časniki, živinozdravniki in umetniki. Še vedno praska.

Znesem se nad fiatom. Gume zacvilijo na ovinku. Pred stolpnico sunkovito stisnem zavoro in zadržam po kamenju. Majdo je skoraj vrglo v vetrobransko steklo in oblak prahu se je dvignil.

»Veš kaj, tega ti ni treba počenjati. Ni treba zdaj tebi kuhati jeze.«

No, vendar jo je premaknilo.

»Ne kuham jeze. Ti jo kuhaš. Imaš pri roki ključ od dvigala?«

Hišnik je tu in olji avtomatični zapiralnik vhodnih vrat. Vseskozi je pokvarjen in vseskozi ga popravlja. Snema ključavnico ter maže tečaje in zapiralno vzmet dan za dnem. In nikoli ne deluje v redu.

»Dober dan. Že spet pokvarjeno?«

»Za tem je neki namen. Nekdo kvari vrata.«

»Čudno.«

»Dvigalo dela, tovariš Rob.«

»No, vsaj to.«

Peljeva se navzgor in Majda se utrujeno naslanja na ogledalo v dvigalu. Pri frizerju se je temeljito prepotila in zdaj vonja po znoju. Željno vdihujem in oglašja se želja. Če bi pustila kar tu, v dvigalu. Vozila bi se gori in doli in bi. Premagati se. Ne pokazati, da me mika, ker bo potem še bolj nejevoljna.

Odklepa stanovanje in z vzdihom olajšanja odvrže čevlje. Dvigniti zavese. Sonce nima več moči. Kamniške planine so zavite v mrč.

»Naš hišnik je res trčen. Nihče namenoma ne kvari vrat.«

»Mislim, da res ne.«

Slači obleko in se pri tem izvija kot vijačnica. Razklene tudi nedrček in prsi veselo poskočijo iz ujetništva. Frcne ga na divan in posvaljka z bokov še hlačke in se začne naga pretegovati. Od nje še vedno puhti vonjava potu in moja želja postaja neznosna.

»Pod prho grem. Komaj sem čakala.«

Silovito poželenje se pekoče pretaka po hrbtenici in mi hoče raznesti ledja.

»Počakaj malo. Zelo lepa si.«

»Križana gora, ti menda ves dan misliš samo na ljubljenje. Izбираš pa najbolj neprimerne trenutke za snubljenje. Počutim se prašna, umazana in mi ni.«

»Rad bi te vsaj malo poljubil.«

»Daj, ampak res samo malo.«

Žejen sem je in lačen sem je. Ona pa se izvija mojim poljubom, kakor da so kužni, in se pri tem kremži. Naj se. Slana pazduha. Oster vonj. Hočem tudi to, hočem.

»Nehaj, prosim! Kako da se ti ne studim? Sama sebi sem odvratna tako prepotena. Mat, obvladaj se vendar! Ne dovolim tam!«

Odsune me in zbeži v kopalnico. Ključ škrtne. Vedno se zaklepa v kopalnico. Pri nekaterih opravilih hočem biti sama, pravi. Razneslo mi bo glavo. Slišim pretakanje krvi v možganih. Zakaj me že ves dan muči? Njene hlačke ležijo na divanu. Pograbim sintetično pajčevino in jo krčevito stisnem k obrazu. Obdržale so njen vonj, samo njen vonj. Obvladaj se! Ne grizi... Lahko bi sam... Nemožnost, zakaj? Obvladati se. Zakaj ne razume? Saj bo. Saj je tvoja žena.

Prha se oglašja, voda curlja v kad. Zakaj se vedno zaklepa? Rad bi vedel, kaj počne, ko je sama s seboj, ko je nihče ne vidi. Ključavnica! Naravnost h kadi gleda in če je zob ključa obrnjen, se bo videlo.

Ne. Ne morem vendar zalezovati lastne žene, to je podlo. Ampak hočem jo videti, moja je vendar, pravico jo imam videti, tudi ko je sama.

Samo po prstih, da ne bo slišala. Sicer pa prši voda in klockota v kadi. Še korak. Poklekni. Če bi prisluhnila, bi najbrž slišala moj zasopli dih. Srce razbija. Zob ključa ne zastira odprtine. Vidim: nekoliko prsi, trebuh, mednožje in del stegen. Voda curlja po koži in njeno telo se leno premika sem in tja. Ne sopi, slišala bo! Ne ve, da jo gledaš, misli, da je čisto sama. Pristna je. Nobene igre.

Njeni prsti polzijo po trebuhu, prefinjeno ljubkujoč vsak pedenj kože. Moram zadržati razburjeni dih. Pršilnik si je pritisnila na dojko in telo

se začne premikati nekoliko hitreje. Menca s stegnimi. Škoda, da ne vidim obraza. Je to samo ugodje ali kaj več? Pojdi no, vstani. To ni pošteno. To je njena stvar. Ne moreš ji zlesti pod kožo. Pojdi stran in ne kukaj skozi ključavnico. Ne, zdaj sem že predaleč, zdaj hočem vedeti, ali je to navadno ugodje ali kaj drugega. Pršilnik polaga na drugo dojko. Prsti proste roke so se priigrale po trebuhu do cilja. Morda ni. Morda je kar tako, brez občutka. Ne verjamem, prsti so vse bolj brezobzirni. Nenadoma jih umakne in zrine pršilnik med stegna: stisne ga in voda zabrbota v mednožju, curki se zdaj igrajo z lasmi in kožo, prsti šinejo k prsim in jih prepletajo kot kače, igraje na njih divjo skladbo samoljubkovanja — telo ji vse bolj drhti in zdaj ni več dvoma. Med drhtavico se nenadoma vzboči trebuh pa uplahne in se spet vzboči, slišim tih, vendar globok in olajšajoč vzdih in še in še, telo podrhtuje v čedalje daljših presledkih.

Dovolj. Dovolj sem videl in bolje bi bilo, da sploh ne bi videl. Saj je kot sanje in huje kot sanje. Kaj sem zagrešil, da to počne; ne razumem, ne razumem; želel sem si je in bi lahko z mano — res ne razumem. Sem mar zanič in ji nisem dovolj in ne znam? Kaj sem zagrešil, da me tako ponižuje, ko bi vendar lahko z mano, kadar bi hotela. Ne razumem, zakaj? Je z njo kaj narobe ali z mano ni vse prav? Bolje bi bilo ne vedeti tega, nikoli videti, ker zdaj boli kot prevara, kot skrajno ponižanje. Skopi se, reva, ker nisi vreden, da nosiš moško plodilo, ali pa skoči: deveto je visoko in hišnik bo debelo pogledal. Ali pa joči, ali pa se smej, saj je žalostno in smešno: pršilnik te lahko nadomesti, curki vode so boljši ljubimec kot ti — človekovo stvarstvo bi naj nosil v sebi in kaj te spodrine!

Ne z balkona. K Ani moraš. Ana ti ne bo naredila tega. Prosim, nikoli tega, Ana. Preveč prizadene.

Odklepa kopalnico. Zberi se, igrati je treba, ničesar pokazati. Pozabi. Zbriši. Ničesar nisi videl.

»Kje si, ljubi? Joj, žalosten moj! Dolgo sem te pustila čakati. Ampak res sem bila umazana. Zdaj se počutim kot prerrojena.«

Naga, še nekoliko vlažna se pozibuje skozi sobo k meni. Vse zamorjeno. Nobene želje več. Prerrojena, seveda prerrojena.

»Kaj me zdaj spet nočeš?«

»Majda, nisem stroj. Ne morem na ukaz.«

»Prav. Saj ne ukazujem. Mislila sem, da si želiš. Prej si hotel.«

»Prej ni zdaj.«

Prišla je in se privila k meni. Diši po milu Palmolive. Boža me. Njeni prsti smuknejo za srajco in se zarinejo med dlake na prsih. Z zobmi lovi mešiček uhlja, ga stisne in obližne. Mršči me. Kurja polt. Kako more po tistem prej. Najbrž igra. Lahko bi ji rekel, da vem, da sem videl. Ne, to bi bil konec. Ne bi mi odpustila, da sem jo zalotil.

Njene ustnice drsijo po licu in za njimi ostaja hladna in vlažna sled. Izza priprtih vek prežita dve zeleni, pohlepni in tuji šarenici. Prisesala se je k meni.

»Ljubi, daj. Prosim, daj. Ne bodi jezen. Rada te imam, saj te imam res rada, samo nekoliko sitna sem danes.«

Govori: rada te imam in si bogve kaj misli. Sama se je potešila in zdaj razlaga, da me ima rada. Ne morem več verjeti. Pa sem ji doslej zaupal. Luknja. Vse zaupanje je scurelo skozi tisto prekleto ključavnico. Lahko bi mi povedala, če kaj nisem delal prav, in bi popravil.

Ne zaupam več. Ne zaupam tvojim rokam, ki gladijo mojo kožo, ne zaupam jeziku, ki preizkuša svojo posebno govorico z mojimi ustnicami, ne zaupam priprtim očem. Bojim se, kaj je za vsem tem. Ko bi lahko za hip ujel tvoje resnične misli: morda se ti gabim, morda se mi posmehuješ, ali pa me želiš mučiti. Spet bi me rada pripravila do poneumljenja in bi me potem pustila na cedilu. Ne boš.

»Majda, kaj ko bi se ogrnila?«

»Dobro. Zdaj mi pa odkrito povej, kaj ti je? Imaš drugo?«

»Kako ti pride na misel. Nimam. Saj sem si prej želel.«

»Pa nisi mogel strpeti, da se oprham.«

Njen objem popušča. Zakrila si je obraz z dlanimi. Smrka. Če ne bi vedel, bi me pretentala in bi jo zdaj vzel v naročje in bi jo tolažil.

Telefon zvoni. Prvič, drugič. Poskoči, pozabi na solze in dvigne slušalko.

»Prosim. O, Veruška, pozdravljena. Res? Pravkar sva prišla. Oprhala sem se in malo prišla k sebi. Ne. Opica! Kaj ti pride na pamet. Pri frizerju je bilo neznosno vroče. Mehko kuhana sem. Veš, koga sem videla? Ireno. Blazno pričesko si je omislila, nekaj kakor sračje gnezdo, dve dekleti sta morali plesati okrog nje: gospa sem, gospa tja — ona pa se je šobila in samo tu in tam rekla: prosim in hvala in še tu malo bolj gor in tale kodrček, prosim. Šavra, kako je šavrata, človek bi počil. Kar na lepem pa je naredila sladek obraz in pogledala naju s Polono in rekla: kako ste srčkani in takoj nato: ni lepo, kar delajo Američani v Vietnamu. Brez zveze. Misli, da mora tu in tam ziniti kaj političnega, ker ima moža v službi pri skupščini. Seveda, gotovo ga vara že zdaj. To ji je v krvi. Še kot Mirkova tajnica. Res? Dobra si, gotovo si se nagarala. Mm, delaš mi skomine. Ja, blazno. Nocoj imam resen namen, da se bom opila. Saj veš, da sva si privlačna, in najbolj bo, da ga skriješ. Zlata si, res si velikodušna. Si bom zapomnila in te prijela za besedo. Mat je tu. Zjutraj je vstal s komunistično nogo in je že ves dan nasajen. Seveda. Mat, Vera bi rada govorila s teboj. Tu ga imaš, izročam ti ga lastnoročno in si grem uredit nohte, da ne bom motila. Na svidenje.«

Pomembno se mi smehlja, mežikne in izroči slušalko. Kakšna dopustljivost: kakor da me hoče na vsak način spečati z Vero. Saj. Predvsem menda njo mika z Borutom. Verin glas je po telefonu globlji kot v resnici.

»Pozdravljen, kako si kaj?«

»Hvala. Pa ti?«

»Zvečer se torej vidimo. Raženj bo na vrtu in kupila sem jetra izrecno zate.«

»Lepo je, da misliš name.«

»Pa veš, da res mislim. Včeraj sem te iskala, da bi šla na kozarček, pa te ni bilo v službi. Celo

večnost te že nisem videla in nocoj se mi je sanjalo o tebi.«

»Kaj pa?«

»Ne povem. In če ne povem, že veš kaj.«

»O, in kako je bilo?«

»Niti ne preveč napačno. Sploh ne. Zelo se veselim nocojšnje zabave.«

»Saj bova kaj plesala.«

»Veš da. Zdaj pa moram nehati, ker mi v kuhinji že celo večnost vro jajca. Pridita čimprej. Res. Vse je pripravljeno. Zvone in Palčica sta obljubila ob pol devetih. Na svidenje, Mat. Poljub dobiš lastnoustno, ko prideš.«

»Težko ga bom čakal.«

Ali se ji je res sanjalo ali se spreneveda? Morda, morda se ji je res. Lepo, da se komu sanja o meni. Preletel bom časopis. Saj ne verjamem, da je kaj novega. Uvodnik.

Glassboro

Alekseju Kosiginu so ob odhodu iz New Yorka zastavili vprašanje: »Ali ste povabili predsednika Johnsona v Moskvo?«

Odgovor je bil na videz presenetljiv: »Mislim, da se moramo truditi predvsem za popuščanje napetosti v svetu ...

Slaboumno. Briga me, kaj je rekel. Marsikaj rečejo predsedniki. Nocoj moram poskušati z Vero. Do konca.

Vietnam: letalski napadi

na vojne objekte in mesta

... ameriški težki bombniki ... davi ... trikrat ... Po večdnem premoru ... tudi ploščad za izstreljevanje raket »zemlja-zrak« ... Kakor poroča vietnamska ... kakor poroča Reuter ...

Vsak dan isto. Druga stran. Pisma bralcev.

Bojmo se polresnic

... o brezposelnosti pri nas ... Zakaj imamo huligane? ... Mi smo majhna država ... Eno pa se mi zdi jasno: pripadnost spolu in stopnja kvalifikacije ... Kdo naj bo sedaj gospodinja? Država? Ali možje? ... protest dela mladih proti CELOTNEMU načinu življenja ljudi v moderni ...

Predolgo. Ne vem, kaj hoče povedati: nekaj o huliganih in ničesar o polresnicah in neresnicah. O tem tako ne bi mogla. Verine prsi so res mikavne. Kdo ve, če bo nocoj pripravljena?

Skupščinska razprava

o tekočih gospodarskih gibanjih

Kako bo s tujim kapitalom

... ne bo mogoče plasirati v bančništvu, v zavarovanju, notranjem prometu, trgovini... Diplome brez vrednosti za velik denar

... V Beogradu je okrog 190 raznih institucij, ki dajejo na tisoče diplom brez vrednosti in jemljejo velik denar pod firmo strokovnega izobraževanja. V 120 urah lahko postanete po dopisni poti daktilograf, stenograf ...

Rad bi vedel, če Majda večkrat to počne? Pozabi. Kakor da nisi videl. Še nesreče.

Zaspal za krmilom
Starki je iztrgal
torbico s tisočaki
Rop v stranišču
Mopedista je odbilo
v smrt

Kako bo jutri z vremenom? Vse drugo se ne spleča prebirati. Sama sonca na ozemlju Jugoslavije.

NAPOVED: še sončno in vroče.

Torej ne bo nehalo. Skuhali se bomo. Pri Rekarjevih na vrtu bo hladneje. Gozd je blizu in ponoči se le nekoliko shladi, ker ni ... česa že ni? Asfalta ... nekoliko visijo, menda bi lahko vmes. V hiši pod Kamniškimi planinami ... nikoli vroče, skozi predverje teče potok in vsi bi lahko prišli — časopis šumi, spodaj na dvorišču kričijo otroci, trolejbus zavijajoče tuli, v zgornjem stanovanju nekaj premikajo — oblaki nad Kamniškimi planinami in Ana, glej jo, Ana prihaja in nič se ni spremenila, vedel sem, da bo taka, kot je bila včasih. Rad bi se ji nasmehnil, pa mi nekaj kot železen obroč stiska glavo, neznosno stiska — pršilnik, kaj ima pršilnik s tem; nekaj zoprnega, ne vem zakaj se hoče vmešati, prav nič ni potreben — Ani se hočem nasmehnuti, tudi ona se nasmiha ... pozdravljena v mojem domu! Nekaj govori in je ne morem razumeti, preveč mi stiska čelo. Hočem jo slišati, saj vendar nisem gluhi in moram slišati: njene ustnice se pregibajo, v njenih očeh vidim prošnjo, naj jo vendar poslušam — prekleto, kaj je z mojimi ušesi: šumi, šumi kot ponorela prha po pločevinasti strehi in ne morem slišati Ane. Odpovedala nama je govorica in to je strašno. Kričim: rad te imam! in menda me tudi ona ne sliši, ker obupano gleda in odkimuje z glavo. Ampak naj bo kakorkoli: če sva gluha, slepa in nema: rad te imam! Približam se ji in rad bi poljubil ustnice, ki mi mrzlično nekaj dopovedujejo, nemara mi hoče povedati isto kot jaz njej, pa je nekaj snedlo najino govorico — v snopu sončne luči se usipajo milijarde prašnih delcev, prah prši, neke veličastne skale, Velebit menda; s tem prahom prav čudno, kar naprej se usipa in pada na Ano in na skale. Ana me kliče, zopet jo slišim, zdaj je vse v redu, ker slišim Anin glas:

»Iti bo treba.«

Saj se bo res treba dvigniti in odpraviti, to že ves čas hočem. Duši me, smrdi po časopisnem papirju in tiskarski barvi.

»Mat! Kaj spiš? Mislila sem, da bereš.«

Zadremal sem bil z nosom v časniku. V sobi se že mračí. Votle otroške oči s Tisnikarjeve podobe strmijo v polmrak kot dva žareča oglja. Nocoj je kresna noč, sanjalo se mi je o Ani. Pršilnik. Niso bile sanje. Bilo je prej, v kopalnici. Majda gre k televizorju.

»Prižgala bom. Vsak čas bodo poročila. Si res spal?«

»Malo sem zadremal.«

»Ni bilo malo. Ta čas sem skrajšala obleko za nocoj. Mislila sem, da je ne bom več nosila. Za šalo sem jo odrezala v super mini. Kako se ti zdi?«

Naočniki so se mi zajedli v nos, ker sem tako nerodno spal. Obleko iz regično zelene svile, ki je že dolgo ni imela na sebi, je odrezala do sredine stegen. Lepe noge ima in pristaja ji. Modrikasta svetloba zamigota na zaslonu televizorja in se počasi sestavi v obraz, ki nekaj pripoveduje: saj ga poznam: Golenec je in najbrž že spet pojasnjuje reformo.

»Ne odpiraj glasu. Naj bo mutast.«

»Odprla bom pri poročilih.«

»Obleka je kar v redu.«

»Res? Upam, da bo užgala. Se vidijo hlačke, če se sklonim?«

»Nekoliko.«

»Nekoliko se morajo. Veselim se nocojsnje zabave. Ves dan je bil strahovito morast in naporen.«

»Ja, čuden dan.«

»Mat, glej: ena, dva, tri!«

Odpela je tri velike medeninaste gumbke na obleki in jo razgrnila. Samo prozorne hlačice ima na sebi. Nič drugega.

»Zgoraj bom brez. Lahko si privoščim.«

S svojimi jedrimi prsi si to res lahko privošči. In prho. Dovolj. Nekoliko pretiravam s tem. Njena stvar, kar je počela. Najbrž ji godi, in kaj morem? Narediti se, kakor da tega nikoli ni bilo. Vsak čas bodo poročila. Podobe migotajo in kot tisočero iglic bodejo v oči. Ali je pokvarjen televizor, ali so krive oči?

»Majda, umiri sliko.«

»Saj ne trepetaj, Mat, s tvojimi očmi je nekaj narobe. Moral bi k zdravniku.«

»Šel bom pod prho in se preoblekel.«

»Vse sem ti pripravila v predsobi. Obleci svetle hlače in temno modro srajco. Tudi čevlje sem ti izbrala. Špagarice.«

Prižgem cigareto in stopim na balkon. Po malo zraka. Mršči me v zaležani nogi. Pod menoj soseska. V stanovanjih prižigajo luči. Kakor da se začnjenja večerna predstava: kot običajno v tretjem nadstropju leve stolpnice večerjajo; v pritličju desno spravlja mati otroka v posteljo: poljubi ga, pogrne in ugasne luč; dvoje oken naprej počne neka družina nekaj, česar ne morem nikoli razvozlati: sklanjajo se nad nečim in potem eden odide in teče skozi stanovanje in spotoma prižiga luči in jih ugaša, kakor nekakšen obred, in nato gre še eden in počne isto, vsi drugi pa se še vedno sklanjajo nad mizo in nekaj počno. Menda nikoli ne bom razvozlal, kaj delajo. Tudi Tiger je na svojem mestu. Stanuje v stolpnici nasproti in okna njegovega stanovanja so v višini našega nadstropja. Imenujem ga Tiger, ker vsak večer hodi sem in tja kot zver v kletki. Prižge luči in hodi sem in tja. Iz sobe v sobo. Včasih tudi sredi noči. Nekoliko grozljivo: pogledaš čez uro ali dve, kako je z njim, njegova senca pa še vedno sem in tja.

Glasba, ki naznanja poročila, odmeva skozi odprta okna po vsej soseski. V mnogih stanovanjih miglja modrikasti soj televizorjev. Pa še jih prižigajo. Tiger hodi. Napovedovalka želi dober večer. Tiger še vedno hodi. Soseska plava v mrzli spreminjasti svetlobi zaslonov. V vseh oknih naenkrat svetleje, temneje in spet svetleje. Zelo svetlo. Glas

